

YRKESEXAMEN
FÖR ARBETE BLAND
MISSBRUKARE

GRUNDER FÖR
FRISTÅENDE EXAMEN

YRKESEXAMEN FÖR ARBETE BLAND MISSBRUKARE

EXAMENSGRUNDER

UTBILDNINGSTYRELSEN 2000

Pärm: Universitetstryckeriet
Innehåll: Oy Edita Ab
Helsingfors 2000

ISBN 952-13-0974-1

DNR 55/011/2000

FÖRESKRIFT **Iakttas som förpliktande**

DATUM **26.6.2000**

Giltighetstid
fr.o.m. 1.8.2000 tillsvidare

De stadganden på vilka befogenheten att
utfärda föreskriften bygger

L 631/1998 13 § 2 mom

F 812/1998 1 § 1 mom

Upphäver Föreskrift Nr

Ändrar Föreskrift Nr

GRUNDERNA FÖR YRKESEXAMEN FÖR ARBETE BLAND MISSBRUKARE

Utbildningsstyrelsen har fastställt grunder för yrkesexamen för arbete bland missbrukare. Examensgrunderna skall iakttas fr.o.m. x.x.2000 tillsvidare.

Utbildningsanordnare som ordnar utbildning som förbereder för examen eller för del därav skall göra upp och godkänna en läroplan för utbildningen med beaktande av vad som bestämts i dessa grunder. Som en del av den förberedande utbildningen skall ordnasprov som utvisar yrkesskickligheten.

Examenskommissionen, examensarrangören och utbildningsanordnaren kan inte lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

Om de uppgifter som skall antecknas på betygen och om betygsmodellerna samt om grunderna för uppgörandet av de personliga studieprogrammen bestäms separat.

Generaldirektör

JUKKA SARJALA

Jukka Sarjala

Undervisningsråd

AINO RIKKINEN

Aino Rikkinen

INNEHÅLL

Kapitel 1

Syftet med fristående examina och målen för dem	7
1 § Fristående examina	7
2 § Förberedande utbildning för fristående examina	7
3 § De allmänna grunderna för sättet av påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna	8

Kapitel 2

Uppbyggnaden av yrkesexamen för arbete bland missbrukare	8
1 § Delarna i examen	8

Kapitel 3

Yrkesskicklighet som krävs i yrkesexamen för arbete bland missbrukare samt grunderna för bedömningen	9
---	---

A. OBLIGATORISKA EXAMENSDELAR

1 § Lagstiftningen och servicesystemet	10
2 § Professionalism med människan som utgångspunkt	13
3 § Grunderna och metoderna för arbete bland missbrukare	16

B. VALFRIA EXAMENSDELAR

4 § Den psykosociala metoden i arbetet bland missbrukare	23
5 § Kristet arbete bland missbrukare	27
6 § Myllyhoito®	29
7 § Organisations- och frivilligarbete inom missbrukarvården	31
8 § Förebyggande arbete i anslutning till missbruk	33
9. § Självständig yrkesutövning	36

Bilaga

Arbetsbeskrivning för dem som avlagt yrkesexamen för arbete bland missbrukare	39
--	----

Kapitel 1

SYFTET MED FRISTÅENDE EXAMINA OCH MÅLEN FÖR DEM

1 § FRISTÅENDE EXAMINA

De fristående examina är inte beroende av det sätt på vilket man förvärvat sig sin yrkesskicklighet. Det kunnande som examinanderna har skaffat sig genom utbildning, i arbetslivet eller genom sina intressen behandlas som en helhet, så att detta kunnande kan användas när den erfordrade yrkesskickligheten skall påvisas vid de fristående yrkesproven.

De fristående examina är modulära till sin struktur. De utgörs av uppgiftshelheter, som baseras på arbetslivet och dess utvecklingsbehov och som präglas av det som förenar verksamheten med den teoretiska grunden, av mångsidig yrkesskicklighet och av att arbetsprocessen integreras med resultaten av den. Varje del av en examen utgör ett delområde av yrkeskompetensen, som kan lyftas ut ur den naturliga arbetsprocessen och bilda en självständig helhet som kan bedömas. De fristående yrkesproven arrangeras och avläggs flexibelt för en examensdel i sänder. Examinandernas mål kan också vara att endast avlägga en eller flera delar av en examen, inte hela examen.

Grunden för beskrivningen av kraven på yrkesskicklighet är den kvalifikationsbestämning som anses vara lämpligast för yrkesområdet. Beskrivningen koncentreras på kraven för branschens centrala funktioner, behärskning av verksamhetsprocessen och omfattande yrkespraxis. I kraven ingår också de för arbetslivet nödvändiga språkkunskaperna och sociala färdigheterna.

2 § FÖRBEREDANDE UTBILDNING FÖR FRISTÅENDE EXAMINA

Systemet med fristående examina ställer inte examinanderna inför förhandsvillkor i fråga om utbildning. Emellertid avläggs dessa examina i allmänhet i samband med något slag av förberedande utbildning.

Den som anordnar förberedande utbildning skall fastställa läroplanen för utbildningen enligt examensgrunderna. Utbildningen och de fristående yrkesprov som ingår i den skall läggas upp enligt examensdelarna. Det åligger utbildningsanordnaren att arrangera de fristående yrkesproven som en del av den förberedande utbildningen. Till de studerandes skyldigheter hör att delta i dessa prov i samband med studierna.

De gemensamma studier, som ingår i en grundexamen som avläggs som grundläggande yrkesutbildning, är inte obligatoriska i en utbildning som förbereder för en grundexamen som avläggs som en fristående examen. Målen för dessa studier beaktas dock i tillämpliga delar i läroplanen och i arrangemangen för undervisningen.

3 § DE ALLMÄNNA GRUNDERNA FÖR SÄTTET AV PÅVISA YRKESKICKLIGHET OCH FÖR BEDÖMNING AV EXAMENSPRESTATIONERNA

Bedömningen av de fristående yrkesproven förutsätter att man metodiskt insamlar material, fattar beslut och dokumenterar den yrkesskicklighet och de arbetsrelaterade färdigheter examinanderna har. Dessa färdigheter jämförs med de i examensgrunderna fastställda kraven på yrkesskicklighet och med bedömningskriterierna. Tyngdpunkten vid bedömningen ligger på det praktiska arbetet och arbetsmetoderna. Färdigheterna eller kunnandet bedöms i allmänhet direkt utgående från arbetslivets krav.

Miljön där yrkesproven avläggs skall vara så realistisk och naturlig som möjligt. Vid bedömningen tillämpas mångsidiga kvalitativa bedömningsmetoder såsom observationer, intervjuer, frågor och portföljbedömning samt självbedömning och gruppbedömning. Proven läggs upp för de olika examensdelarna så att man kan bedöma om examinanden uppnår de centrala målen för yrkeskompetensen.

Bedömningsobjekten anger de kompetensområden som ägnas speciell uppmärksamhet vid bedömningen. Objekten anger de centrala färdigheter och den teoretiska kunskap som krävs av examinanden för att han/hon skall behärska arbetsmetoderna, och arbetsprocesserna och att de kan använda sig av de arbetsredskap och material som behövs i yrket. Såväl objekten för bedömningen som bedömningskriterierna härleds ur kraven på yrkesskicklighet för motsvarande examensdel. Kriterierna för bedömningen baserar sig på bedömningsobjekten och de anger och preciserar prestationer på olika nivåer. Bedömningskriterierna utgör trösklar med vilkas hjälp det är möjligt att differentiera kompetensnivån.

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV YRKESEXAMEN FÖR ARBETE BLAND MISSBRUKARE

1 § DELARNA I EXAMEN

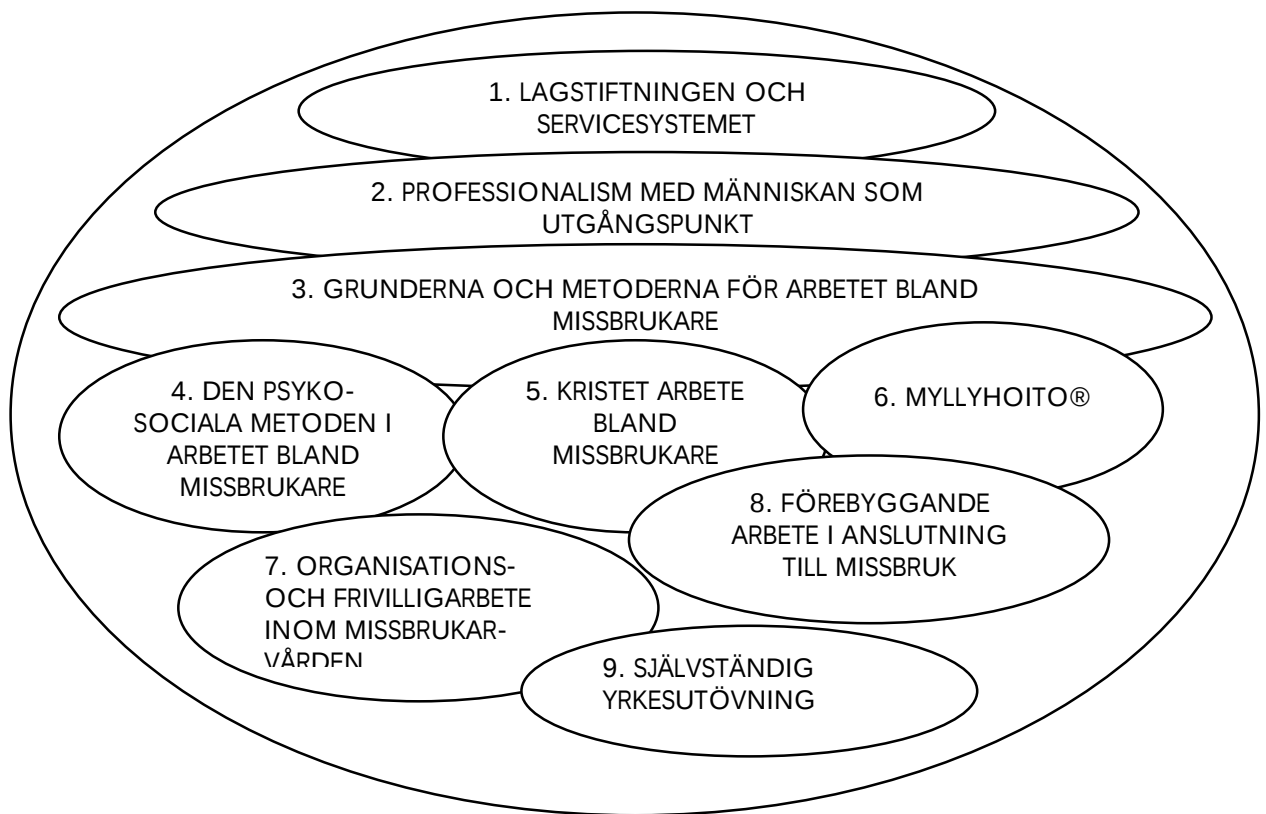
Yrkesexamen i arbete bland missbrukare består av tre obligatoriska delar och två valfria delar. Examinanden skall välja en av delarna 4-6 och en av delarna 4-9. Examen är komplett när sammanlagt fem av examensdelarna har avlagts med godkänt resultat.

De obligatoriska delarna är:

1. Lagstiftningen och servicesystemet
2. Professionalism med människan som utgångspunkt
3. Grunderna och metoderna för arbetet bland missbrukare

De valfria delarna är:

4. Den psykosociala metoden för arbetet bland missbrukare
5. Kristet arbete bland missbrukare
6. Myllyhoito®
7. Organisations- och frivilligarbete inom missbrukarvården
8. Förebyggande arbete i anslutning till missbruk
9. Självständig yrkesutövning

FIGUR 1. Delarna i yrkesexamen för arbete bland missbrukare

Kapitel 3

YRKESSKICKLIGHET SOM KRÄVS I YRKESEXAMEN FÖR ARBETE BLAND MISSBRUKARE SAMT GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

A. OBLIGATORISKA DELAR I EXAMEN

1 § LAGSTIFTNINGEN OCH SERVICESYSTEMET

a) Kraven på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden skall känna till de etiska principer som tillämpas inom social- och hälsovården och kunna beskriva deras betydelse vid utövandet av yrket.	De etiska principerna inom social- och hälsovården: • att känna till de etiska regler som utfärdats av Riksomfattande etiska delegationen inom hälso- och sjukvården • att känna till de etiska reglerna för något yrke eller någon organisation inom social- och hälsovården (t.ex. närvårdaryrket) • att redogöra för de etiska principernas betydelse inom arbetet bland missbrukare
Examinanden skall följa de bestämmelser som berör social- och hälsovården i sitt eget arbete och känna till det mest centrala innehållet i dem i fråga om det egna arbetet.	Bestämmelser som berör social- och hälsovården: • Socialvårdslagen (710/1982) • Folkhälsolagen (66/1972) • Lagen om specialiserad sjukvård (1062/1989) • Lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992) • ändringar av lagar, förordningar och bestämmelser
Examinanden skall känna till social- och hälsovårdens allmänna servicesystem, dess uppbyggnad och serviceformer och utvecklingen av dem.	Social- och hälsovårdens allmänna servicesystem: • kännedom om bastjänsterna och • specialtjänsterna • öppen vård, mellanformer mellan öppen vård och institutionsvård samt institutionsvård • nätverk av tjänster som bildats tillsammans med andra sektorer, t.ex. ungdomsarbetet Indelningen av social- och hälsovårdens tjänster: • kommunala, regionala och riksomfattande

	tjänster
Examinanden skall känna till det centrala innehållet i de lagar och specialbestämmelser som reglerar arbetet bland missbrukare samt lagarnas och bestämmelsernas betydelse i det egna arbetet.	Bestämmelser som berör arbete bland missbrukare: • Målen för, uppgifterna och det centrala innehållet i följande lagar och förordningar när det gäller arbete bland missbrukare: - lagen om missbrukarvård (41/1986) och - förordningen om missbrukarvård (653/1986) - mentalvårdslagen (1116/1990) - barnskyddslagen (683/1983) - lagen om smittsamma sjukdomar (583/1986) - lagen om nykterhetsarbete (828/82) - opioidberoende patienters medicinering - ändringar av lagar, förordningar och bestämmelser
Examinanden skall känna till det mest centrala innehållet i de nationella och internationella program som berör arbete bland missbrukare.	Kännedom om programmen inom arbetet bland missbrukare: • Mål- och verksamhetsprogram för social- och hälsovården (SHM) • Nationella alkoholprogrammet (SHM) • Nationella drogstrategin (SHM) • Europeiska alkoholprogrammet (WHO) • EU:s rusmedelsstrategi (EU) • kommunens rusmedelsprogram
Examinanden skall känna till ansvaret och rollerna hos dem som är verksamma inom det riksomfattande och lokala arbetet bland missbrukare.	Ansvar och roller inom arbetet bland missbrukare: • att beskriva ansvaret och de centrala rollerna för dem som är verksamma inom det riksomfattande och lokala arbetet bland missbrukare • aktörerna inom det lokala arbetet bland missbrukare och samarbete som genomförs t.ex. i kommunen eller regionen
Examinanden skall känna till missbrukarvårdens tjänster inom den öppna vården, institutionsvården och mellanformerna av dessa samt känna till målen för verksamheten.	Kännedom om missbrukarvårdens tjänster: • målen, uppgifterna och verksamhetsprinciperna för tjänsterna inom öppen vård (t.ex. A-klinik, ungdomsstation, dagcenter, mottagning på hälsovårdscentral, diakonimottagning, gruppverksamhet, rehabiliteringsläger, öppen vård inom Myllyhoito® (avomylly))

	• målen, uppgifterna och verksamhetsprinciperna för tjänster som erbjuds mellan öppen vård och institutionsvård (t.ex. stödboende, serviceboendeenhet, skyddshem) • målen, uppgifterna och verksamhetsprinciperna för tjänsterna inom institutionsvård (t.ex. avbrytarstation, rehabiliteringshem, rehabiliteringscenter, rehabiliteringsklinik, socialsjukhus)
Examinanden skall känna till nivåerna inom arbetet bland missbrukare.	Kännedom om nivåerna inom arbetet bland missbrukare: • hälsofrämjande och förebyggande arbete i anslutning till missbruk • arbete bland missbrukare i ett tidigt skede • reparerande arbete bland missbrukare (vård och rehabilitering av missbrukare)
Examinanden skall känna till de centrala verksamhetsmodellerna inom rusmedelsinformationen och det förebyggande missbrukararbetet och vilka som genomför dem.	Kännedom om rusmedelsinformation och förebyggande arbete: • att känna till huvuddragen inom rusmedelsinformationen och det förebyggande arbetet i samband med missbruk samt de centrala aktörer som genomför offentligt och frivilligt arbete: - på internationell nivå/EU-nivå - på riksnivå - på länsnivå - på kommunal nivå - på lokal/regional nivå
Examinanden skall känna till projektarbetets andel och betydelse inom arbetet bland missbrukare.	Kännedom om projekt i anslutning till arbete bland missbrukare: • att bekanta sig med något projekt som genomförts inom arbetet bland missbrukare och redogöra för dess olika skeden och resultat (t.ex. projekt inom förebyggande arbete, utvecklingsprojekt inom vården och rehabiliteringen av missbrukare, utvecklingsprojekt inom servicesystemet för missbrukare)
Examinanden skall kunna delta i projektarbete.	Beredskap att delta i projektarbete: • att bekanta sig med planeringen, anskaffandet av finansiering och organisationen

	Syftet med och verksamhetsprinciperna för projektarbete: • att bestämma ramarna för projektarbetet med hjälp av exempel ur arbetet bland missbrukare • att definiera den förändring som eftersträvas • att bestämma och motivera projektets längd • att realistiskt redogöra för den egna ställningen och uppgiften inom projektorganisationen
--	---

c) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Provet i delen Lagstiftningen och servicesystemet skall bedömas på basis av kunskaper om social- och hälsovårdsservicesystemet och övriga nätverk av aktörer i en sådan kommun, vars arbete bland missbrukare baserar sig på förebyggande tjänster, öppen vård, institutionsvård samt mellanformer av dessa. Examinanden bekantar sig med hur kommunen i fråga har förverkligat och utvecklat arbetet bland missbrukare och gör en utredning om detta. Som material för bedömningen används förutom det praktiska arbetet också t.ex. portföljer, projektrapporter och skriftliga utvecklingsplaner. De bedömda prestationerna dokumenteras och respons ges till examinanden genast efter bedömningen.

2 § PROFESSIONALISM MED MÄNNISKAN SOM UTGÅNGSPUNKT

a) Kraven på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden skall känna till värdegrunden och människouppfattningen i sin verksamhet när han/hon arbetar med en patient, klient eller grupp med rusmedelsproblem.	Att identifiera värderingar: • att identifiera sina egna värderingar • att utreda vilka värderingar och vilken människouppfattning det professionella arbetet bland missbrukare baserar sig på • att bedöma humaniteten hos de värderingar som arbetet bland missbrukare återspeglar Att identifiera den människouppfattning som styr verksamheten: • att göra en motiverad beskrivning av

	utgångspunkterna för det egna arbetet i mötet med missbrukare för att lösa deras problem
Examinanden skall känna till och förstå de etiska reglerna som gäller i hans/hennes yrke och följa dem när han/hon arbetar med en patient, klient eller grupp med rusmedelsproblem.	Kunskap om de etiska reglerna: • att mångsidigt motivera sina arbetsmetoder och val vid konfliktlösning • att identifiera de etiska normer som inverkar på de egna tillvägagångssätten och valen av åtgärder • att i en exempelsituation redogöra för den spänning och de konflikter som moraliska överväganden och val kan åstadkomma
Examinanden skall vara medveten om sina egna resurser och möjligheter i det individfokuserade missbrukararbetet som frigör resurser.	Individfokuserat tillvägagångssätt som frigör resurser: • att ha en realistisk uppfattning om de egna resurserna och att använda dem realistiskt vid interaktiv problemlösning • att respektera och beakta andra människors resurser och uppmuntra användningen av dem vid interaktion • att professionellt reglera sitt uppträdande vid interaktiv problemlösning
Examinanden skall vid problemlösning kunna interagera med respekt för människors lika värde med missbrukaren eller gruppen av missbrukare.	Respekt för jämlikheten: • att genom sitt uppträdande visa en respektfull, saklig och objektiv inställning till patientens/klientens/gruppens kön, ålder, livsåskådning, ras, nationalitet, civilstånd, sexuella läggning, politiska åsikter, mentala hälsa, fysiska handikapp eller någon annan personlig egenskap • att vara medveten om sitt ansvar vid orättvisor och osaklighet som försvarare av patientens/klientens/gruppens rättigheter
Examinanden skall känna till hur de egna, personliga attityderna och valen som berör rusmedel inverkar på yrkesutövningen.	Att identifiera sina attityder och val i anslutning till rusmedel: • att känna till sina egna attityder och val i anslutning till rusmedel • att skriftligt beskriva och bedöma sina motiv till intresset för att arbeta bland missbrukare
Examinanden skall förstå att han/hon är officiellt ansvarig för sin yrkesutövning och sitt moraliska	Det samhälleliga berättigandet för arbetet bland missbrukare: • officiellt och professionellt hållbara

kunnande.	utgångspunkter för moraliskt beslutsfattande att ställa motiveringarna för sitt arbete och sin verksamhet till förfogande för allmän bedömning
Examinanden skall vara medveten om de egna känslornas betydelse i arbetet bland patienter, klienter och grupper med rusmedelsproblem.	Strukturering av egna känslor och hantering av sinnesstämningar vid olika former av interaktion: - att analysera sina egna känslor och hantera sinnesstämningar - mod att på allmän nivå hantera inverkan av transferens och jagets försvarsmekanismer - att hantera känslokonflikter som en del av interaktionen människor emellan
Examinanden skall ha empatisk förmåga och utveckla den kontinuerligt i sitt arbete med missbrukande klienter, patienter eller grupper i olika åldrar.	Empatiskt arbetssätt och utveckling av den empatiska förmågan: - att leva sig in i patientens situation och att identifiera och särskilja de känslor som situationen ger upphov till - förmåga att granska sin egen empatiska förmåga och utveckla den - att professionellt utnyttja sina personliga resurser vid interaktion - att bedöma hur realistisk hjälpen är i en viss situation
Examinanden skall känna till vilken betydelse interaktionen mellan människor har för uppbyggandet av ett vård-, rådgivnings- och hjälpförhållande och för grupparbete.	Kunskap om interaktionsförmågan och dess betydelse: - att känna till de centrala skedena, redskapen och reglerna vid interaktion - att beskriva hur interaktiv samvaro byggs upp - att känna till de interaktiva särdragen hos hjälp-, rådgivnings- och vårdförhållanden - att bedöma och utveckla den egna interaktionsförmågan - att känna till och förstå de centrala dragen inom gruppdynamik
Examinanden skall känna till behovet av arbetshandledning i hjälparbetet i anslutning till rusmedelsproblem och missbruk.	Kännedom om behovet av arbetshandledning: - att ha en realistisk uppfattning om sina egna gränser och resurser - att utveckla självkännedomen till en resurs i yrket med hjälp av arbetshandledning

Examinanden skall känna till behovet av kontinuerlig utveckling inom sitt yrke.	Kännedom om principerna för kontinuerlig utveckling: • färdighet att analysera och undersöka behovet av utveckling och förändringar i det egna arbetet och den egna verksamheten på basis av respons • att identifiera de egna behoven av utveckling i arbetet och att tillämpa ny kunskap • att planera den yrkesmässiga utvecklingen på ett funktionellt och realistiskt sätt och ha mångsidiga kunskaper i informationsökning (t.ex. via elektronisk kommunikation, litteratur och facktidskrifter)
Examinanden skall upprätthålla sin arbetsförmåga och se till att han/hon klarar av sitt arbete.	Upprätthållande av arbetsförmågan: • att dela upp arbete och fritid • att sköta om sin fysiska, psykiska och andliga hälsa • att göra upp ett konditionsprogram och följa det

c) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Provet i delen Professionalism med människan som utgångspunkt skall bedömas på basis av praktisk interaktion i multiprofessionella planerings-, utvecklings- och arbetshandledningsgrupper, skriftlig produktion, självbedömning samt kombinationer av dessa. De bedömda prestationerna skall antecknas och respons skall ges till examinandena genast efter bedömningen.

3 § GRUNDERNA OCH METODERNA I ARBETET BLAND MISSBRUKARE

a) Kraven på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden skall känna till branschens utvecklingshistoria.	Kunskap om branschens historia: • översikt över missbrukarvårdens historia i Finland
Examinanden skall känna till rusmedel och beroendeframkallande medel (alkohol, tobak, läkemedel, droger) och deras verkningar.	Kunskap om rusmedel och ämnen: • att känna till alkoholprodukter och hur alkohol inverkar på hälsan • att känna till hur tobak inverkar på hälsan • att känna till läkemedelsmissbruk, dess

	omfattning och hur det inverkar på hälsan • att känna till de droger som används i Finland, tillgången på dem och hur de inverkar på hälsan • mångmissbrukets sammanlagda inverkan på hälsan
Examinanden skall känna till missbrukets sociala, fysiska, psykiska och andliga verkningar och deras betydelse för individen och hans närstående.	Kunskap om missbrukets följder: • att känna till och beskriva missbrukets sociala och kollektiva följder • att känna till och beskriva missbrukets fysiska verkningar • att känna till och beskriva missbrukets psykiska verkningar • att känna till och beskriva missbrukets andliga verkningar • att beskriva hur missbruk inverkar på människan och att undersöka samt kritiskt granska och bedöma detta i relation till egna uppfattningar och erfarenheter
Examinanden skall känna till missbrukets skadeverkningar på den fysiska och psykiska hälsan och känna till huvuddragen vid den medicinska diagnostiseringen av dem.	Kunskap om de grundläggande medicinska frågorna i anslutning till skadeverkningarna på hälsan: • att känna till de laboratorieundersökningar som används vid diagnostiseringen av rusmedelsmissbruk • att i huvuddrag känna till den medicinska diagnostiseringen av missbrukets skadeverkningar på hälsan • att i huvuddrag känna till den medicinska diagnostiseringen av skadeverkningarna av mångmissbruk • att känna till de förgiftningssymtom och abstinensbesvär som rusmedel ger upphov till
Examinanden skall känna till de centrala medicinska vårdmetoderna för missbrukare och vid behov kunna anvisa missbrukaren sakkunnig hjälp.	Kännedom om den medicinska vården: • att känna till sjukdomar som orsakas av missbruk och hur man botar dem • att känna till huvuddragen inom och resultaten av den medicinering som används inom missbrukarvården • att känna till principerna för någon typ av specialiserad vård som används inom missbrukarvården • att beakta klientens/patientens missbruk

	och övriga fysiska eller psykiska sjukdom i det egna arbetet och vid vårdhänvisning • att observera och beakta inverkan av läkemedel som klienten/patienten ordinerats för vård av annan sjukdom • vid behov anvisa klienten/patienten mentalvårdstjänster
Examinanden skall känna till missbrukets fysiska, psykiska, sociala och andliga uttrycksformer och hur de utvecklas både när det gäller individen och hans närmaste omgivning.	Kunskap om missbruk av beroendeframkallande medel och dess uttrycksformer: • psykiskt beroende • beroende av kemiska ämnen • att känna till hur beroendet inverkar på familjedynamiken och att beskriva detta • att mångsidigt diskutera missbrukets uttrycksformer i förhållande till egna erfarenheter och uppfattningar samt analysera och bedöma uttrycksformerna
Examinanden skall känna till och kunna nämna både hur missbruk utvecklas och botas samt de olika skedena vid återgången till ett drogfritt levnadssätt.	Förståelse för återhämtningsprocessen: • att beskriva missbrukets utvecklingsskeden samt ge motiveringar • att beskriva de olika skedena av tillfrisknandet från missbruket samt ge motiveringar • att ge stöd samt motverka återfall
Examinanden skall i huvuddrag känna till uttrycksformerna för andra tvångsmässiga beteenden samt deras skadeverkningar och vården av dem.	Kunskap om andra tvångsmässiga beteenden: • att känna till de fysiska, psykiska, sociala och andliga skadeverkningarna av andra tvångsmässiga beteenden • att anvisa klienten/patienten terapeutisk hjälp
Examinanden skall känna till särdragen inom förebyggande, rehabiliterande och vårdande arbete bland missbrukare i grupper bestående av t.ex. barn, ungdomar och andra familjemedlemmar och handikappade samt arbeta enligt stöd- och vårdlinjen.	Lyhördhet för olika vårdbehov och arbete enligt vårdlinjen: • att identifiera och professionellt motverka missbruk hos barn och ungdomar • att identifiera och professionellt motverka missbruk hos handikappade • att identifiera och professionellt motverka missbruk hos äldre • att stödja rehabiliteringen och botandet av missbrukare i olika åldrar under handledning och i nätverk

	• att delta i förebyggande arbete under handledning och i nätverk • att ge anhöriga professionellt stöd
Examinanden skall känna till de centrala interaktiva tillvägagångssätten som stöder rehabiliteringen samt huvuddragen inom verksamhetsmodellerna och de parter som förverkligar dem.	Metoder och verksamhet vid interaktion i vården: • att känna till huvuddragen inom den psykosociala metoden • de centrala resultaten vid den psykosociala metoden • att på försök bekanta sig med metoden • att dokumentera och begrunda observationer och beskriva verksamheten • att känna till huvuddragen inom Myllyhoito®-metoden • de centrala resultaten vid Myllyhoito®-metoden • att på försök bekanta sig med metoden • att dokumentera och begrunda observationer och beskriva verksamheten • att känna till huvuddragen inom den kristna metoden • de centrala resultaten vid användningen av det andliga tillvägagångssättet • att på försök bekanta sig med metoden • att dokumentera och begrunda observationer och beskriva verksamheten
Examinanden skall känna till de centrala principerna för multiprofessionellt arbete samt dess funktion och betydelse vid vård, rådgivning och hjälp av missbrukare.	Kännedom om principerna för multiprofessionellt arbete: • kännedom om syftet för multiprofessionellt arbete för att hjälpa individer och grupper • kännedom om det multiprofessionella teamet • kännedom om vilka användningsmöjligheter det multiprofessionella teamet har och hur det kan utnyttjas på ett ändamålsenligt sätt • kännedom om skillnaderna mellan ett kreativt team som får kraft av konflikter och ett stagnerat team som inte fungerar • att ge respons om teamets funktion på basis av iakttagelser • kännedom om teammedlemmarnas roller, både rollerna i anslutning till det egna

	yrket, det arbete som utförs tillsammans med andra medlemmar av teamet eller koordinationsarbete i enskilda fall • kännedom om de olika yrkesgruppernas arbetsinnehåll och ansvarsområden • att använda sig av konsultativ hjälp vid egna lösningar • att delta i det multiprofessionella teamets arbete
Examinanden skall känna till helhetssituationen när han/hon stödjer missbrukarens rehabilitering.	Att stödja rehabiliteringen: • att se resurserna som en utgångspunkt • att förstå fokuseringen på klienten • att skilja mellan klientens/patientens ansvar och vårdpersonalens ansvar vid stödet av rehabiliteringen • att beakta klientens/patientens rättigheter och skyldigheter • att klargöra den egna rollen
Examinanden skall kunna arbeta systematiskt i vård-/rehabiliterings- och hjälpprocessen för missbrukare.	Systematiskt arbetssätt: • att behärska arbetsprocessen • att arbeta konsekvent • att arbeta strukturerat • att behärska den professionella intervjumetoden och använda sig av strukturerade frågor i det egna arbetet
Examinanden skall kunna identifiera rusmedelsproblemet.	Identifiering av rusmedelsproblemet: • att göra en konsekvent och helhetsbetonad bedömning av situationen • att känna till och dra nytta av tester för att kartlägga missbruk • att göra iakttagelser med hjälp av de egna sinnen • att göra iakttagelser om den fysiska hälsan • att göra iakttagelser om den psykiska hälsan • att känna till bakgrundsfaktorerna i anslutning till missbruket när det gäller individen, hans närmaste människorelationer samt sociala och samhälleliga liv • att göra iakttagelser om sociala relationer och familjen • att göra iakttagelser om frågor i anslutning till arbetet • att bemöta andra problem ändamålsenligt

	• att dokumentera iakttagelser och fakta
Examinanden skall kunna ta emot en patient för vård och förstå betydelsen av att vara vårdorienterad i sitt arbete.	Uppgörande av ett vårdavtal: • att behärska åtgärderna vid mottagandet av klienten/patienten • att informera patienten om innehållet i och målen för vården • att själv följa reglerna och bestämmelserna om vården samt reglerna om personalens och patienternas uppförande samt informera patienten om dessa • att informera patienten om följderna om reglerna inte följs • att informera om patientens rättigheter • att upprätta ett vårdavtal
Examinanden skall kunna bedöma vilken hjälp klienten/patienten behöver i olika situationer och vid behov anvisa honom/henne andra tjänster för missbrukare.	Bedömning av behovet av vård och rehabilitering: • att kartlägga det fysiska, psykiska, sociala och andliga behovet av hjälp • att tillgodogöra sig utlåtanden från sakkunniga och be om konsultativ hjälp • att vid behov anvisa patienten vård/ hjälp av andra sakkunniga • att använda sig av redskap för att behärska storkonsumtion (t.ex. dryckesdagbok) • att använda redskap för att styra in patienten på en drogfri livsstil (t.ex. tester, guider, arbetsböcker, böcker, redskap för att leda 12/12 grupper) • att dokumentera behovet av vård och rehabilitering
Examinanden skall kunna göra upp en realistisk och med tanke på klientens livssituation relevant verksamhetsplan, som är inriktad på målen för vården och rehabiliteringen av missbrukaren.	Planering av vården och rehabiliteringen: • en konsekvent och klar skriftlig vård- och rehabiliteringsplan • en realistisk vård- och rehabiliteringsplan som lämpar sig för klientens/patientens situation • att motivera och kritiskt utvärdera de lösningar som presenterats i vårdplanen
Examinanden skall kunna stödja vården och rehabiliteringen av missbrukaren	Stöd av vården och rehabiliteringen: • att följa vård- och rehabiliteringsplanen

	• att diskutera med sakkunniga om eventuella ändringar i vård- och rehabiliteringsplanen • att följa vård- och rehabiliteringsavtalen och reglerna • att konsultera sakkunniga • att vägleda och ge klienten/patienten och gruppen råd enligt situationen • att dokumentera resultaten av vården
Examinanden skall vid behov kunna anordna religiösa andakts- och själavårdstjänster för sin klient eller anvisa klienten sådana tjänster.	Att anordna eller anvisa patienten andliga tjänster: • att bekanta sig med tjänsterna inom någon lokal församling • att redogöra för samarbetet med någon församling för att hjälpa patienten • att anordna en själavårds- eller andaktsstund på klientens begäran • att bekanta sig med andra religioners tjänster som kan hjälpa missbrukare
Examinanden skall kunna hålla en föreläsning för grupper av klienter, patienter eller anhöriga.	Föreläsning för klienter, patienter eller anhöriga: • att förbereda föreläsningen under handledning av en sakkunnig • att hålla en föreläsning för att förmedla information om missbruk till patienten och/eller hans närstående • att använda mångsidiga redskap och metoder för att göra undervisningen åskådlig och aktiverande (funktionella metoder, uppgifter individuellt och i grupp, videoförevisningar osv.) • att kontinuerligt utveckla förmågan att vägleda patienten och hans närstående
Examinanden skall behärska dokumentationen av klient/patientarbetet också med hjälp av datateknik.	Dokumentation av klient/patientarbetet: • att ge exakta och klara uppgifter om patienten/klienten på basis av intervjuer och observationer • att ge exakta och klara uppgifter om patienten/klienten på basis av skriftliga eller muntliga diskussioner med andra yrkesutövare • att exakt dokumentera klientens/patientens tillstånd och tillfrisknande • att vid behandlingen av uppgifterna beakta etiska principer, sekretess samt åtgärder

	som skyddar patientens rättigheter och integritet
Examinanden skall bedöma det egna arbetet och ge utvecklingsförslag för att förbättra klientens/patientens situation.	Bedömning och utveckling av arbetet: • att göra en skriftlig slutbedömning av vården och ta upp den för behandling i det multiprofessionella teamet • att förbereda sig för och förebygga återfall hos patienten • att följa etiska principer i de olika skedena av vården • att realistiskt bedöma resultaten av vården och rehabiliteringen • att delta i utvecklingen av vård- och rehabiliteringsstödet som sakkunnig inom det egna arbetet
Examinanden skall kunna informera om det egna arbetet enligt överenskommelse.	Information om det egna arbetet: • att ge saklig information

c) Sätten att påvisa yrkeskickligheten

Provet i delen Grunderna och metoderna för arbetet bland missbrukare bedöms på basis av arbete bland missbrukare som utförts i autentisk arbetsmiljö. Bedömningen är koncentrerad på klient- och patientarbete i enlighet med kraven på yrkeskicklighet, arbetsprestationer och arbete som medlem av ett multiprofessionellt team samt självbedömning. Det material som används som stöd för bedömningen utgörs av den skriftliga planen för arbetsprocessen inklusive motiveringar, respons från klienter och patienter, respons från arbetsteamet, självbedömning och utvecklingsplanen. De bedömda prestationerna skall antecknas och respons ges till examinanden genast efter bedömningen.

B. VALFRIA DELAR I EXAMEN

4 § DEN PSYKOSOCIALA METODEN I ARBETET BLAND MISSBRUKARE

a) Kraven på yrkeskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden skall i detalj känna till en verksamhetsmiljö där man utför förebyggande arbete i anslutning till missbruk på primär eller sekundär nivå.	Kännedom om en verksamhetsmiljö där man utför förebyggande arbete mot missbruk:

	• att som medlem av arbetsteamet aktivt delta i det förebyggande arbetet bland klienter/grupper • att aktivt utveckla sin sakkunskap om förebyggande arbete genom att använda sig av arbetsteamets sakkunskap
Examinanden skall i detalj känna till en verksamhetsmiljö där man vårdar och rehabiliterar missbrukare.	Kännedom om en verksamhetsmiljö där man vårdar och rehabiliterar missbrukare: • att som medlem av arbetsteamet aktivt delta i vården och rehabiliteringen av missbrukare • att aktivt utveckla sitt arbete inom vården och rehabiliteringen av missbrukare genom att använda sig av arbetsteamets sakkunskap
Examinanden skall känna till olika teoretiska referensramar för interaktionen i vården och som kan tillämpas på arbetet med individen, gruppen, familjen , kollektivet eller inom nätverket.	Kunskap om referensramarna för interaktionen i vården: • att kritiskt granska syftet, målen, användningsområdena och metoderna för kognitiv beteendeterapi • att kritiskt granska syftet, målen, användningsområdena och metoderna för den problemlösningsorienterade terapiformen re-teaming • att kritiskt granska syftet, målen, användningsområdena och metoderna för systemisk terapi och social konstruktionism • att kritiskt granska syftet, målen, användningsområdena och metoderna för någon annan kortvarig form av samtals-terapi, funktionsterapi eller kreativ terapi
Examinanden skall i detalj känna en teoretisk referensram som beskriver interaktionen i vården och tillämpa den på arbetet med individen, gruppen eller inom nätverket.	Att motivera valet av en referensram för interaktionen i vården: • att välja och motivera valet av en referensram som beskriver interaktionen i vården och tillämpa den på arbetet med individen, gruppen, kollektivet eller inom nätverket inom någon verksamhetsmiljö i anslutning till missbruk (t.ex. A-klinik)

Alternativ 1 Examinanden skall kunna använda kognitiv beteendeterapi som referensram i sitt arbete för att strukturera sin yrkesutövning.	Användning av kognitiv beteendeterapi i arbetet bland missbrukare: • den valfria terapiformen tillämpas under handledning av en sakkunnig • en konsekvent tillämpning avspeglar sig i de olika skedena av arbetsprocessen (att strukturera problem, att öva sig i att göra förändringar, att hålla fast vid förändringar och att förhindra att problem återkommer) • att beakta känslor, kunskaper, tankar och föreställningar t.ex. vid intervjuer • t.ex. att strukturera beslut vid möten till en helhet av kunskap, känslor och beteende • t.ex. att vara medveten och ta hänsyn till fördomar och attityder • att realistiskt och kritiskt bedöma tillämpningen och ge förslag till utveckling
Alternativ 2 Examinanden skall kunna använda den problemlösningsorienterade terapiformen re-teaming i sitt arbete för att strukturera sin yrkesutövning.	Användning av den problemlösningsorienterade terapiformen re-teaming i arbetet bland missbrukare: • den valfria terapiformen tillämpas under handledning av en sakkunnig • en konsekvent tillämpning avspeglar sig i de olika skedena av arbetsprocessen (att strukturera problem, att öva sig i att göra förändringar, att hålla fast vid förändringar och att förhindra att problem återkommer) • att beakta klienternas och deras närståendes tidigare och nuvarande resurser och förmågor • att sätta upp konkreta, jordnära och realistiska mål • att välja och använda konkreta, jordnära och realistiska vård- och stödformer • att realistiskt och kritiskt bedöma tillämpningen och ge förslag till utveckling
Alternativ 3 Examinanden skall kunna använda	Användning av systemisk terapi och social konstruktionism i arbetet bland missbrukare:

systemisk terapi och social konstruktionism i sitt arbete för att strukturera yrkesutövningen som medlem av arbetsteamet.	• den valfria terapiformen tillämpas under handledning av en sakkunnig • en konsekvent tillämpning avspeglar sig i de olika skedena av arbetsprocessen (att strukturera problem, att öva sig i att göra förändringar, att hålla fast vid förändringar och att förhindra att problem återkommer) • t.ex. att behärska begreppen och verksamhetssätten inom systemteori och social konstruktionism vid skisseringen av familjens eller nätverkets uppbyggnad och funktion • att göra upp ett släktträd och en nätverkskarta • att omvandla lineära förklaringsmodeller till cyklisk form • att skapa nya synsätt genom att diskutera det förflutna, nuet och framtiden • att realistiskt och kritiskt bedöma tillämpningen och ge förslag till utveckling
Alternativ 4 Examinanden skall kunna använda någon annan form av kortvarig samtalsterapi, funktionsterapi eller kreativ terapi (t.ex. konst- eller musikterapi) för att strukturera sin yrkesutövning.	Användning av någon annan definierad terapiform i arbetet bland missbrukare: • den valfria terapiformen tillämpas under handledning av en sakkunnig och med beaktande av terapiformens principer • en konsekvent tillämpning avspeglar sig i de olika skedena av arbetsprocessen (att strukturera problem, att öva sig i att göra förändringar, att hålla fast vid förändringar och att förhindra att problem återkommer) • att realistiskt och kritiskt bedöma tillämpningen och ge förslag till utveckling

c) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Provet i delen Den psykosociala metoden i arbetet bland missbrukare skall bedömas på basis av arbete bland missbrukare i en arbetsmiljö där ett genuint psykosocialt tillvägagångssätt används. Provet som påvisar yrkesskickligheten skall avläggas efter att de obligatoriska delarna 1-3 har avlagts med godkänt resultat. Bedömningen koncentreras på arbete bland klienter eller patienter med rusmedelsproblem enligt kraven på yr-

kesskicklighet inom alternativen 1-4 i denna examensdel samt på arbetsprestationer, förmågan att arbeta som medlem av ett multiprofessionellt arbetsteam samt självbedömning. Det material som används som stöd för bedömningen utgörs av den skriftliga planen för arbetsprocessen inklusive motiveringar, respons från klienter och patienter, respons från arbetsteamet, självbedömning och utvecklingsplanen. De bedömda prestationerna skall antecknas och respons skall ges till examinanden genast efter bedömningen.

5 § KRISTET ARBETE BLAND MISSBRUKARE

a) Kraven på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden skall följa diakonins principer i arbetet med klienterna genom att ge dem möjlighet att uppleva omsorg, hopp och människovärde och genom att möjliggöra en helhetsbetonad service för klienten.	Att följa principerna för diakoniarbete: • att känna till diakoniarbetets etiska principer och följa dem • att avgöra vad som är klientens främsta problem och planera i vilken ordning hjälpen skall ske med beaktande av diakonins principer • att på ett socialtiskt sätt försöka verka för att förbättra klienternas ställning och försvara deras människovärde
Examinanden skall känna till verksamhetssätten och principerna för kristet arbete bland missbrukare.	Kännedom om kristet arbete bland missbrukare: • att känna till diakonins och i synnerhet missbrukararbetets teologiska och historiska utgångspunkter • de centrala teologiska förklaringsmodellerna för rusmedelsproblemets uppkomst, väsen och lösningsmodeller • modeller för genomförande av kristet arbete bland missbrukare (livsåskådningsmodell, yrkesmässig modell, kombinerad modell och servicemodell) • att känna till de nuvarande och framtida målen för diakonin och det kristna arbetet bland missbrukare
Examinanden skall känna till en arbetsmiljö där man utför arbete bland missbrukare på kristen grund.	Kännedom om en kristen miljö för arbete bland missbrukare: • att delta i kristet arbete bland klienter/grupper med missbruk som medlem av arbetsteamet • att utveckla det egna kristna arbetet

	bland missbrukare genom att använda teamets sakkunskap
Examinanden skall med respekt för klientens vilja kunna kartlägga hans/hennes religiösa och existentiella sökande samt bedöma de andliga resurserna och hindren som en del av rehabiliterings- och serviceplanen.	Analys av det andliga livet vid planeringen av rehabiliteringen: • att identifiera de väsentliga dragen i patientens andliga liv • hur patientens andliga liv inverkar på rehabiliteringen eller hindren för rehabiliteringen
Examinanden skall enligt kundens önskan kunna vägleda honom/henne i religiösa frågor.	Information och stödjande av andlig utveckling: • tillräckliga kunskaper i grundläggande religiösa frågor för att kunna förmedla religiös information och ge andlig vägledning • att diskutera olika religiösa uttrycksformer med en sakkunnig • att diskutera erfarenheterna av att leda den andliga utvecklingen med en sakkunnig • att arrangera förutsättningar för stillhet: att stödja individens och kollektivets böneliv på klientens villkor och skapa ramar för detta • att realistiskt bedöma hur de egna färdigheterna och den egna övertygelsen inverkar på arbetet
Examinanden skall kunna delta i själavårdssamtal med klienten eller patienten och vägleda honom/henne till syndabekännelse.	Själavård: • att identifiera behovet av själavårdssamtal med klienten/patienten • att förverkliga själavårdssamtal och syndabekännelse på ett förtroendeingivande sätt

c) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Provet i delen Kristet arbete bland missbrukare skall bedömas på basis av arbete bland missbrukare i en miljö där man har en genuint kristen värdegrund. Provet som påvisar yrkesskickligheten skall avläggas efter att de obligatoriska delarna 1-3 har avlagts med godkänt resultat. Bedömningen koncentreras på klient- och patientarbete enligt kraven på yrkesskicklighet vid kristet arbete bland missbrukare, arbetsprestationer och förmågan att arbeta i ett multiprofessionellt arbetsteam samt självbedömning. Det material som används som stöd för bedömningen utgörs av den skriftliga planeringen av arbetsprocessen inklusive motiveringar, respons från klienter och patienter, respons

från arbetsteamet, självbedömning och utvecklingsplanen. De bedömda prestationerna skall antecknas och respons ges till examinanden genast efter bedömningen.

6 § MYLLYHOITO®

a) Kraven på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden skall ha detaljkunskaper om en verksamhetsmiljö där man tillämpar Myllyhoito®-metoden.	Kännedom om en verksamhetsmiljö där man utför förebyggande arbete i anslutning till missbruk: • att som medlem av arbetsteamet engagerat delta i förebyggande arbete i anslutning till missbruk enligt Myllyhoito®-metoden • att aktivt utveckla sin sakkunskap om förebyggande arbete i anslutning till missbruk genom att använda sig av teamets sakkunskap • att professionellt arbeta med samt identifiera behoven hos specialgrupper, såsom barn, ungdomar, övriga familjemedlemmar och handikappade Kännedom om en verksamhetsmiljö där man vårdar och rehabiliterar missbrukare: • att som medlem av arbetsteamet engagerat delta i vården och rehabiliteringen av missbrukare enligt Myllyhoito®-metoden • att aktivt utveckla sitt vård- och rehabiliteringsarbete genom att använda sig av arbetsteamets sakkunskap • att professionellt arbeta med samt identifiera behoven hos specialgrupper, såsom barn, ungdomar, övriga familjemedlemmar och handikappade, samt arbeta professionellt
Examinanden skall känna till Minnesota-modellens och Myllyhoitos® historia och vårdfilosofi och förstå betydelsen av nätverksarbete och kontinuitet i vården vid undersökningen av både individens och kollektivets tillfrisknande.	Kännedom om principerna för Minnesota-modellen/Myllyhoito®: • att känna till Minnesota-modellens historia • att känna till Myllyhoitos® historia • att förstå att missbruket är ett uttryck för sjukdom • att stödja AA-programmet (12 steg och 12 ursprung) • att ha omsorg om människan • att väcka den närmaste omgivningen till insikt • att lära missbrukaren en livsstil utan

	rusmedel • att dra nytta av det multiprofessionella teamet och nätverksarbetet • att använda sig av uppföljning, utvärdering och vetenskapliga undersökningar
Examinanden skall känna till de olika skedena av tillfrisknandet från missbruk och 12-stegsprogrammen samt deras betydelse både som stödform för tillfrisknandet och som redskap för utvecklingen som yrkesutövare.	Kännedom om 12-stegsprogrammen och deltagande i gruppverksamhet: • att förstå och beskriva 12-stegsprogrammens huvudsakliga verksamhetsprinciper • att kontinuerligt utnyttja erfarenheter från 12-stegsprogrammen till att utveckla sin yrkeskunskap • att fördjupa 12-stegsprogrammets betydelse både för det professionella arbetet bland missbrukare samt individens och kollektivets tillfrisknande • att delta i egenvården i tolv steg och skilja mellan yrkesarbetet och missbruket i fråga om en yrkesutövare som tillfrisknar från missbruk • att granska tillfrisknandet i relation till det stöd som omgivningen erbjuder, egna erfarenheter och egna uppfattningar
Examinanden skall kunna vägleda patienten från missbruket och dess följder mot ett tillfrisknande och en drogfri livsstil genom att dra nytta av egna erfarenheter av tillfrisknande (rusmedels- eller annat missbruk, nära erfarenhet).	Stödjande av tillfrisknandet: • att kunna koordinera, informera om och interagera inom vården som helhet, både i patientarbetet och i det multiprofessionella teamet • att identifiera och befrämja förmågan att bemöta fakta, känslor och attityder i anslutning till missbruket och dess följder i patientarbetet • att beakta patientens resurser samt olika möjligheter till beslutsfattande och problemlösning • att dra nytta av mångsidiga redskap för handledning och terapi samt egna erfarenheter av tillfrisknande från missbruk för att stödja tillfrisknandet och valet av en livsstil utan rusmedel • att beskriva behovet av fortsatt vård och hur man befrämjar tillfrisknandet • att uppmuntra patienten att använda olika stödformer (familjerådgivning, fysisk träning, psykoterapi, andliga tjänster,

	krishjälp, dagvård för alkoholister osv.) • uppmuntra patienten att ansluta sig till 12-stegsgrupper
Examinanden skall kunna fungera som ledare för en vårdgrupp som arbetar enligt Myllyhoito®-metoden.	Kännedom om gruppvården inom Myllyhoito® och färdigheter i att leda en grupp: • att känna till och beskriva gruppvården samt identifiera och förstå särdragen inom Myllyhoito® • att känna till och kunna tillämpa rollen som gruppleddare, allmänna verksamhetsmodeller samt gruppens mål, arbetsredskap och regler inom Myllyhoito® • att delta i ledningen av gruppen och att bedöma den egna gruppleddarförmågan • att vara medveten om ansvaret som gruppleddare och följa de etiska principerna för Myllyhoito®

c) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Provet i delen Myllyhoito® skall bedömas utgående från arbete bland missbrukare i en arbetsmiljö som uppfyller kriterierna för Myllyhoito®. Provet som påvisar yrkesskickligheten skall avläggas efter att de obligatoriska delarna 1-3 har avlagts med godkänt resultat. Bedömningen koncentreras på klient- och patientarbete enligt kraven på yrkesskicklighet inom Myllyhoito®, arbetsprestationer och förmågan att arbeta som medlem av ett multiprofessionellt arbetsteam samt självbedömning. Det material som används som stöd för bedömningen utgörs av den skriftliga planen för arbetsprocessen inklusive motiveringar, respons från klienter och patienter, respons från arbetsteamet, självbedömning och utvecklingsplanen. De bedömda prestationerna skall antecknas och respons ges till examinanden genast efter bedömningen.

7 § ORGANISATIONS- OCH FRIVILLIGARBETE INOM MISSBRUKARVÅRDEN

a) Kraven på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden skall känna till den betydelse medborgarorganisationerna har inom social- och hälsovården i det finländska samhället.	Kännedom om medborgarorganisationerna inom social- och hälsovården: • betydelsen av den offentliga, privata och tredje sektorn och arbetsfördelningen

	inom serviceverksamheten inom social- och hälsovården
Examinanden skall känna till verksamhetsprinciperna för medborgarorganisationerna inom social- och hälsovården.	Kännedom om verksamhetsprinciperna: • att känna till medborgarorganisationernas allmänna verksamhetsprinciper (verksamhetsfilosofi, administration, finansiering och organisationen av verksamheten) • att känna till organisationens ansvar för den frivilliges arbete • att känna till organisationens möjligheter och gränser inom den finländska socialpolitiken
Examinanden skall ha ingående kännedom om en verksamhetsmiljö för en organisation som utför arbete bland missbrukare, t.ex. allmänna, ideella, AA-baserade och kristna samfund samt klient/anhörig- och jämlikhetsorganisationer.	Kännedom om en organisation som utför arbete bland missbrukare: • att engagerat arbeta inom en organisation som utför arbete bland missbrukare • att känna till verksamhetsfilosofin • att känna till hur verksamheten är organiserad • att känna till hur verksamheten finansieras • att aktivt utveckla sin kännedom om organisationsarbetet med hjälp av organisationens sakkunskap
Examinanden skall kunna arbeta i olika nätverk tillsammans med andra yrkesutövare och frivilligorganisationer.	Nätverksarbete: • att känna till yrkesutövarens roll och uppgifter inom nätverksarbetet • förmåga att förhandla med hänsyn till andra Samarbetsvilja och sökande av samarbete: • att med motiveringar kunna identifiera eventuella samarbetspartners • att kartlägga behovet av samarbetspartners • att med motiveringar kunna bedöma målen för samarbetet
Examinanden skall kunna introducera och vägleda ny personal i frivilligarbetet.	Introduktion och handledning: • att göra upp en plan för handledningen och inskolningen som lämpar sig för arbetsenheten • att se till att innehållet i handledningen

	och introduktionen följer verksamhetslinjen för arbetet bland missbrukare • att sporra och stödja vid handledningen och introduktionen • att följa etiska principer
Examinanden skall kunna rekrytera personal för frivilligarbetet	Personalrekrytering: • att känna till principerna för personalrekrytering inom frivilligverksamheten • att skaffa information om sökanden på ett professionellt och etiskt sätt, t.ex. genom att göra en intervju och analysera den • att dra motiverade och konsekventa slutsatser av intervjun
Examinanden skall kunna informera enligt organisationens verksamhetslinje och principer.	Informativt arbetssätt: • att ge tillräcklig och saklig intern information samt följa avtal • att förstå betydelsen av extern information och att följa avtal vid informations-spridning
Examinanden skall kunna utveckla sitt eget arbetsområde.	Utveckling av arbetet bland missbrukare inom organisationen: • att med motiveringar presentera utvecklingen av tjänsterna för missbrukare inom organisationen

c) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Provet i delen Organisations- och frivilligarbete inom missbrukarvården skall bedömas på basis av autentiskt organisations- eller frivilligarbete bland missbrukare. Provet som påvisar yrkesskickligheten skall avläggas efter att de obligatoriska delarna 1-3 har avlagts med godkänt resultat. Bedömningen koncentreras på arbete bland klienter, patienter eller anhöriga enligt kraven på yrkesskicklighet, arbetsprestationer, nätverksarbete samt självbedömning. Det material som används som stöd för bedömningen utgörs av den skriftliga planen för organisations- och frivilligarbetet bland missbrukare inklusive motiveringar, respons från klienter och patienter, respons från arbetsteamet, självbedömning och utvecklingsplanen. De bedömda prestationerna skall antecknas och respons ges till examinanden genast efter bedömningen.

8 § FÖREBYGGANDE ARBETE I ANSLUTNING TILL MISSBRUK

a) Kraven på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden skall i samarbete med	Bedömning av behoven inom det

andra sakkunniga kunna bedöma behoven inom det förebyggandet arbetet på individ-, grupp- eller kollektiv nivå när det gäller familjen (närstående), barn, ungdomar, handikappade och äldre.	förebyggande arbetet utgående från varje enskilt fall: • att mångsidigt använda olika redskap för insamling av information, intervjuer samt kommunikation och konsultation • att beakta det historiska perspektivet, nuet och framtidsprognoser • att strukturera informationen som insamlats om varje enskilt fall • att bedöma informationens användbarhet och ändamålsenlighet • att välja och använda sig av olika typer av behovsmätning och andra kartläggningsredskap som lämpar sig för situationen • att konsultera det multiprofessionella teamet vid beslutsfattande
Examinanden skall kunna göra upp en verksamhetsplan på individ-, grupp-, familje- och kollektivnivå i samarbete med andra sakkunniga.	Uppgörande av en verksamhetsplan för det förebyggande arbetet: • att göra upp en individuell verksamhetsplan genom att tillämpa a) mini-intervention b) tidigt ingripande i rusmedelsberoendet c) olika tillvägagångssätt vid grupp-ingripande • att känna igen och prioritera de mest centrala behoven • att välja lämpliga åtgärder, redskap och metoder och motivera dem • att göra upp en grupp- eller kollektiv-anpassad verksamhetsplan genom att tillämpa: d) information och kampanjer e) undervisning och handledning f) olika tillvägagångssätt för lokalt deltagande • att känna igen och prioritera de mest centrala behoven • att göra motiverade val av lämpliga åtgärder, redskap och metoder • att konsultera och tillgodogöra sig respons från det multiprofessionella teamet vid planeringen av arbetet
Examinanden skall i samarbete med andra sakkunniga kunna utföra förebyggande arbete på individ-,	Färdigheter i förebyggande arbete: • att låta processen framskrida enligt planen och motivera avvikelser

grupp- eller kollektiv nivå när det gäller familjen (närstående), barn, ungdomar, handikappade och äldre.	• att kunna samarbeta smidigt med den berörda parten/de berörda parterna och behövliga intressentgrupper • att ta stöd av nätverksarbete och det multiprofessionella teamet • att kunna rätta till sina åtgärder på basis av kritik eller förändrade förhållanden
Examinanden skall kunna följa upp och bedöma framstegen inom det förebyggande arbetet och ge förslag till fortsatta åtgärder.	Uppföljning och utvärdering av det förebyggande arbetet: • att delta i planeringen och genomförandet av utvärderingen av det förebyggande arbetet på grupp- eller kollektivnivå • att delta i rapporteringen och delgivandet av resultaten • att delta i uppgörandet av åtgärdsförslag, utvecklingsidéer och fortsatta planer • att sprida och internalisera sådana kunskaper, resultat och funktionella arbetssätt i verksamheten som uppkommit genom det multiprofessionella teamets arbete och nätverkssamarbete
Examinanden skall hjälpa till att befästa de attityder och verksamhetsmodeller som stöds inom det förebyggande arbetet samt bidra till att de internaliseras i praktiken.	Att befästa de attityder och verksamhetsmodeller som stödjer det förebyggande arbetet: • Att aktivt delta i förändringsprocesser inom samfundsarbetet bland missbrukare genom att använda metoder som a) förändrar inställningen till rusmedel, så att de stöder den förebyggande och initiala verksamheten, b) ökar känslan av gemensamt ansvar och omsorgen om andra samt gynnar uppkomsten av en gemensam modell, stödjer ibruktagandet av nya redskap och modeller samt utvärderingen av hur de fungerar • att identifiera det förebyggande arbetets utvecklingspunkter och utvecklingsbehov i det egna arbetet • att definiera målen och redskapen för utvecklingen
Examinanden skall använda sitt kunnande på ett produktivt sätt, dvs. han/hon skall kunna utnyttja och ta fram sin egen specialkunskap och kombinera den med annat arbete	Produktivitet i det förebyggande arbetet: • att kunna motivera utnyttjandet av det egna kunnandet på ett produktivt sätt • att marknadsföra det egna kunnandet för

bland missbrukare och annan hälsofrämjande verksamhet.	kunder och nätverk
--	--------------------

c) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Provet i delen Förebyggande arbete i anslutning till missbruk skall bedömas på basis av arbete som utförts i en autentisk arbetsmiljö där man bedriver förebyggande verksamhet i anslutning till missbruk. Provet som påvisar yrkesskickligheten skall avläggas efter att de obligatoriska delarna 1-3 och ett av alternativen 1-4 har avlagts med godkänt resultat. Bedömningen koncentreras på arbete bland klienter och patienter enligt kraven på yrkesskicklighet i förebyggande arbete, t.ex. deltagande i planeringen av arbetsplatsens rusmedelsprogram, arbetsprestationer och förmågan att arbeta i ett multiprofessionellt team i anslutning till detta samt självbedömning. Det material som används som stöd för bedömningen utgörs av den skriftliga planen för arbetsprocessen inklusive motiveringar, respons från klienter och patienter, respons från arbetsteamet, självbedömning och utvecklingsplanen. De bedömda prestationerna skall antecknas och respons ges till examinanden genast efter bedömningen.

9 § SJÄLVSTÄNDIG YRKESUTÖVNING

a) Kraven på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden skall känna till särdragen vid yrkesutövningen inom social- och hälsovården.	Särdrag hos yrkesutövare inom social- och hälsovården: - yrkesetiska skyldigheter, lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården 559/94 3 kap §§15-21 - ansvar för det egna arbetet och dess utveckling
Examinanden skall känna till begreppet affärsidé och vikten av att utveckla affärsidén i det egna arbetet som självständig yrkesutövare.	Konsekvens mellan affärsidén och verksamheten: en marknadsundersökning inom den egna branschen och det egna verksamhetsområdet (kunder, målgrupper, produkter och verksamhet)
Examinanden skall känna till olika företagsformer så att han/hon har korrekta utgångspunkter för att planera ett företag som passar honom/henne själv. Vid planeringen skall examinanden ta hänsyn	Kännedom om företagsformerna: - företagsformernas särdrag (enskild firma, öppet bolag, kommanditbolag och aktiebolag) - att välja företagsform samt motivera

till ansvarsfrågorna som hänför sig till olika företagsformer.	valet
Examinanden skall förstå begreppet nätverksekonomi och kunna fungera som medlem av ett nätverk på ett sätt som gynnar alla parter.	Nätverksarbete: att erbjuda tjänster för olika parter och att samarbeta med andra som är verk-samma inom social- och hälsovården
Examinanden skall genom sin kundbetjäning skapa och upprätthålla bestående kundrelationer.	Skapande och upprätthållande av kundrelationer: - att avtala om tidtabeller - att informera om priser
Examinanden skall kunna använda sig av marknadsföring för att göra sitt företag känt.	Marknadsföring: olika mål, metoder och kontakter för marknadsföring (direktreklam, annonser i lokaltidningar m.m.) samt uppföljning
Examinanden skall kunna göra anmälningar i anslutning till grundandet av företaget.	Inledning av verksamheten: olika lagstadgade anmälningar när verksamheten inleds (beskattning, FöPL, handelsregistret)
Examinanden skall i huvuddrag känna till arbetslöshets-, pensions- och patientförsäkringssystemet för företagare.	Arbetslöshets-, pensions- och patientförsäkring: lagstadgade pensions- och patientförsäkringar samt villkoren för beviljande av arbetslöshetsförsäkring
Examinanden skall förstå mervärdesskattesystemets betydelse i arbetet.	Momsens betydelse: att skilja mellan momsbelagd och momsfri försäljning
Examinanden skall kunna göra upp en budget som motsvarar yrkesutövarens behov och förstå skillnaden mellan omsättning och beskattningsbar inkomst.	Budgetering: täckande prissättning (egen lön, semesterersättning, förluster t.ex. annullerade tider eller tider utan försäljning), fasta och rörliga kostnader, avskrivningar, lån och skatt
Examinanden skall kunna läsa företagets bokslutsdokument och på basen av dem kunna räkna ut de vanligaste nyckeltalen i anslutning till lönsamheten och likviditeten. Han/hon kan vid behov fungera i samarbete med en bokföringsexpert.	Bokslut och hjälp av sakkunniga: att klara av enklare bokföring som innefattar debet- och kreditsystemet och att förstå avtalsverifikatens (kontoutdragens, kassabokföringens) betydelse och bokslutet som uppgörs inom bokföringen
Examinanden skall kunna fylla i skattedeklarationen för enskilda yrkesutövare och vid behov använda sig	Skattedeklaration: att samla in uppgifter som behövs i skattedeklarationen

av sakkunnig hjälp.	
Examinanden skall vid behov söka information om finansieringsinstitut och företagorganisationer samt ta reda på deras möjligheter till intressebevakning.	Intressebevakning: • företagaren är i första hand själv ansvarig för sin yrkesutövning • möjligheter att få stöd och råd från intresseorganisationer

c) Sätten att påvisa yrkesskickligheten

Som grund för bedömningen av delen Självständig yrkesutövning används skriftliga produkter utgående från kraven på yrkesskicklighet, muntliga motiveringar, projektarbeten eller portföljer eller olika kombinationer av dessa, där särdragen inom arbetet bland missbrukare framgår så tydligt som möjligt. De bedömda prestationerna skall antecknas och respons skall ges till examinandena genast efter bedömningen.

BILAGA

ARBETSBESKRIVNING FÖR DEM SOM AVLAGT YRKESEXAMEN I ARBETE BLAND MISSBRUKARE

Beskrivning av branschen

Den som avlagt yrkesexamen i arbete bland missbrukare arbetar inom social- och hälsovården och sakkunnigorganisationer. Arbetet består av ansvarsfull förutseende, förebyggande och reparerande verksamhet i anslutning till missbruk, som genomförs på individ-, grupp- och kollektivnivå.

Verksamhetsmiljö

Den som avlagt yrkesexamen för arbete bland missbrukare kan arbeta med olika uppgifter inom social- och hälsovården eller andra uppgifter där det krävs kunskaper i arbete bland missbrukare. Arbetet utförs i anslutning till olika allmänna tjänster och specialtjänster, t.ex. inom dagverksamhetscentraler, polikliniska enheter, hälsovårdscentraler, boendeservice, rehabiliteringsenheter för missbrukare och på sjukhus. Dessutom utförs arbetet inom hemvården, mentalvården, ungdomsarbetet, barnskyddet, diakonin, folkhälsoorganisationerna och frivilligverksamheten.

Beskrivning av yrkesskickligheten

Arbetet bland missbrukare baserar sig på etiskt hållbara principer och det genomförs med människan som utgångspunkt och med respekt för hennes övertygelser. Arbetet kräver kännedom om lagstiftningen och servicesystemen inom branschen. Det är mycket viktigt att känna till klientens/patientens rättigheter och skyldigheter och det ansvar som hänför sig till rollen som yrkesutövare.

Den som avlagt yrkesexamen för arbete bland missbrukare fungerar som sakkunnig inom det egna arbetet i den multiprofessionella arbetsmiljön och i samarbetet med olika parter. Den som arbetar bland missbrukare skall känna till utgångspunkterna för och tillvägagångssätten inom arbetet, missbruket som företeelse, hur missbruk skadar hälsan och medför andra svårigheter i levnadsloppet. Arbetet är koncentrerat på yrkesmässig interaktion och förmåga att bemöta klienten och hans närstående. Den som avlagt yrkesexamen i arbete bland missbrukare kan använda datateknik.

Den som avlagt yrkesexamen för arbete bland missbrukare kan motivera de beslut och val som han/hon gör i sitt arbete och han/hon har förmåga att använda sig av arbetshandledning som stöd för den egna yrkesutövningen. Utvecklingen av arbetets kvalitet förutsätter att arbetstagaren har en inneboende företagsamhet samt förmåga och vilja att kontinuerligt utvärdera det egna arbetet och utveckla sig själv.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

UTBILDNINGSSTYRELSEN
Utbildningsstyrelsen/försäljning
Hagnäsgatan 2
Pb 380
00531 Helsingfors

Tfn: försäljning (09) 774 774 50
växel (09) 774 774
fax (09) 774 774 75
E-mail: myynti@oph.fi
Internet: www.oph.fi